

dr Jolanta Wojtowicz-Żygadło
dr inż. Lucyna Szczygieł

Instytut Ekonomii i Zarządzania
PWSTE w Jarosławiu

Dynamika finansowania inwestycji w wybranych gminach województwa podkarpackiego

WPROWADZENIE

Rozwój inwestycji dla gospodarki jest bardzo ważny. Dynamika inwestycji powoduje rozwój gospodarki zarówno w sferze lokalnej, krajowej oraz w skali światowej. Związek ten przedstawiają koncepcje znanych twórców myśli ekonomicznej jak np. Keynes – autor modelu mnożnika inwestycyjnego, Samuelson i Hicks – twórcy modelu mnożnika-akceleratora oraz Polaków, z których najbardziej uznany był Kalecki – opracował model inwestycyjny.

Problem inwestowania jest istotny dla gospodarki lokalnej, która po zmianach systemowych dokonanych po 1989 roku jest pod wpływem związków publicznoprawnych – gmin. Samorządy lokalne podejmują działania mające na celu poprawę lokalnych warunków życia poprzez przyciąganie na swoje terytorium kapitału. W wyniku prawidłowej lokalnej polityki inwestycyjnej tworzone są nowe miejsca pracy, poprawia się infrastruktura, która coraz lepiej zaspokaja potrzeby mieszkańców i przedsiębiorstw.

Rozwój infrastruktury na poziomie lokalnym napotyka wiele trudności, z których najważniejsze to pozyskiwanie środków finansowych oraz wybór właściwych priorytetów inwestycyjnych. Gminy funkcjonują w odmiennych warunkowaniach własnej polityki inwestycyjnej, w wyniku czego rozwiązują swoje problemy w różnoraki sposób.

Liczba i zakres prowadzonych inwestycji infrastrukturalnych na terenie danej gminy jest uzależniona od możliwości pozyskania odpowiedniej wielkości nakładów finansowych niezbędnych do ich realizacji. Niestety, poziom nasyceń infrastruktury komunalną jest jeszcze niski, a to powoduje, że samorządy przez następne kilkanaście lat będą odrabiać lukę cywilizacyjną w tej sferze.

W sektorze publicznym wydatki zawsze determinują źródła ich finansowania. Wiąże się to z tym, że zadania wykonywane przez gminy wynikają wprost z obowiązujących norm prawnych. Istnieją możliwości pokrywania gminnych wydatków inwestycyjnych poprzez: środki własne, dotacje ze środków publicznych, środki zwrotne oraz środki pomocowe.

Celem opracowania jest przedstawienie dynamiki nakładów inwestycyjnych na podstawie wybranych gmin województwa podkarpackiego oraz określenie stopnia finansowania inwestycji ze środków UE w tych gminach. Ponadto ukazanie wpływu środków unijnych na wzrost inwestycji w skali województwa.

Opracowanie zawiera zagadnienia teoretyczne dotyczące badanego aspektu, jak również na podstawie danych statystycznych pozyskanych z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, GUS, opracowań dotyczących sytuacji gospodarczej województwa podkarpackiego została dokonana synteza wielkości inwestycji oraz stopień finansowania ze środków finansowych pochodzących z programów unijnych. Ocena danych została przeprowadzona za pomocą wybranych metod analizy porównawczej.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU LOKALNEGO

Definicję rozwoju lokalnego trafnie formułuje R. Brol. Zdaniem tego autora, o rozwoju lokalnym należy mówić, gdy zharmonizowane i systematyczne działanie społeczności lokalnej, władz lokalnych oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie zmierza do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego [Brol, 1996, s.11]. Inną interpretację definicji rozwoju przedstawili również A. Purgat i R. Reszel podkreślając to, że rozwój jest procesem dynamicznym kreującym różne zmiany [Purgat, Reszel, 1997, s. 101]. J.J. Parysek połączył trzy ważne elementy rozwoju: działanie, zasoby, potrzeby [Parysek, 1995, s. 37]. W. Kosiedowski uważa rozwój lokalny za pojęcie tożsame z rozwojem regionalnym. Różnica polega jedynie na tym, że rozwój regionalny dotyczy większych jednostek terytorialnych (w Polsce województw), a lokalny mniejszych jednostek (tj. gmin i powiatów) [Kosiedowski, 2005, s. 20].

Uwzględniając różne interpretacje efektem rozwoju lokalnego jest poprawa życia społeczności lokalnej. Poprawa ta jest rezultatem tworzenia na szczeblu gminnym „nowych wartości”. Uważa się, że rozwój lokalny powinien wynikać z konkretnej wizji kształtowania się w przyszłości obrazu gminy. Planowanie przyszłości wiąże się z określeniem celów, jakie powinny być osiągnięte. Celem rozwoju lokalnego jest m.in.:

- zapewnienie mieszkańcom możliwie wysokiego poziomu życia [Brol, 1998, s. 10],
- zapewnienie ludności miejsc pracy i dochodów pozwalających na niezbędny w odczuciu społecznym poziom życia,

- zapewnienie warunków bytu materialnego, a w tym: wyżywienie, mieszkanie, przebywanie w środowisku nieszkodzącym zdrowiu,
- zapewnienie warunków rozwoju duchowego, a w tym: możliwości wypoczynku, kształcenia, dostępu do informacji, obcowania z kulturą i rozrywką, podróży i kontaktów z szeroko rozumianym otoczeniem,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i perspektyw na przyszłość, a w tym: poczucia stabilizacji (zabezpieczenia dorobku życia) i szans rozwoju dla następujących pokoleń,
- zachowanie naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, w tym: prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami, zmierzającej do odnowy poszczególnych elementów środowiska i efektywnego ich wykorzystania [Trojanek, 1994, s. 16].

Zadania władz samorządowych powinny sprowadzać się do integracji i koordynacji rozwoju lokalnego przy uwzględnieniu między innymi współzależności, jakie występują w procesie rozwoju, indywidualności jednostek, zaangażowania społeczności lokalnych w proces rozwoju poprzez zainteresowanie miejscowej ludności tym rozwojem (społeczność lokalna musi widzieć sens podejmowanych działań i ogólnospołeczne korzyści). Prawidłowo zaplanowany, skoordynowany i sprawnie zrealizowany rozwój lokalny kształtuje lokalny system społeczny a także pomyślność mieszkańców [Parysek, 2001, s. 50].

Celem polityki regionalnej państwa jest zainicjowanie trwałych procesów rozwojowych w regionach. Oznacza to przyjęcie jako zasady długofalowego planu, strategii rozwoju województw. Ponadto, działania zmierzające do rozwoju regionalnego powinny opierać się na wieloletnich programach operacyjnych i planach inwestycyjnych. Dodatkowo, powinny bazować na wykorzystaniu wewnętrznych zasobów województw, ocenie szans i barier rozwojowych oraz zaangażowaniu regionalnych elit politycznych, społecznych i gospodarczych [*Strategia...*, 2006, s. 144].

Racjonalne inwestycje zapewniają zarówno sprawne funkcjonowanie, jak i rozwój gmin. Jedną z dyskusyjnych kwestii jest samo rozumienie pojęcia inwestycji w teorii i praktyce gospodarczej. Wielu specjalistów od problematyki samorządów terytorialnych zamiennie używa różnych określeń, np. inwestycje lokalne, inwestycje gminne, inwestycje komunalne czy inwestycje infrastrukturalne [Swianiewicz, 1996, s. 137–173]. Zdolność do inwestowania pojawia się wtedy, gdy samorząd posiada wolne środki finansowe (tzn. środki, które pozostały w dyspozycji gminy po zaspokojeniu bieżących potrzeb społecznych) oraz zewnętrzne środki pozyskane do realizacji danych przedsięwzięć inwestycyjnych. Zdolność inwestycyjna gminy oznacza możliwość realizowania długookresowych inwestycji (zarówno społecznych, jak i gospodarczych) bez potrzeby ograniczania realizacji zadań bieżących. W praktyce o zasadności realizacji

inwestycji często decydują możliwości finansowe (środki własne i obce) oraz poparcie społeczne. Skłonność do inwestowania jest głównie zagadnieniem z obszaru socjologii i psychologii może m.in. wynikać z cech charakteru osób decydujących o programie inwestycyjnym gminy czy wsparcia politycznego. Wysoka skłonność do inwestowania może przejawiać się tym, że są wybierane do realizacji duże przedsięwzięcia inwestycyjne [Patrzalek, 1996, s. 16, Winiarski, 2000, s. 414].

Racjonalne inwestycje lokalne kreują rozwój społeczno-gospodarczy gminy w długim i krótkim okresie. Inwestycje służące budowie i rozbudowie lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej powinny być podstawowym czynnikiem wzrostu wartości majątku gminy; zaś wielkości wydatków (nakładów) inwestycyjnych oraz efektów rzeczowych uzyskanych z inwestycji bywają zaliczane do podstawowych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego gminy [Parysek, 2001, s. 41].

ZNACZENIE FUNDUSZY EUROPEJSKICH DLA LOKALNEGO ROZWOJU

Obecny kształt polityki rozwoju regionalnego w Polsce to efekt wieloletnich działań prowadzonych w celu wyrównywania dysproporcji rozwojowych. Polityka podlegała zmianom związanym z efektami transformacji systemowej, integracją europejską oraz procesami globalizacji, aby ostatecznie przybrać obecny kształt [Grosse, 2004, s. 201].

Po wstąpieniu Polski w struktury Unii Europejskiej zmiany w kształcie polskiej polityki regionalnej następują wskutek decyzji wewnętrznych związanych z dążeniem do coraz efektywniejszej realizacji działań. W znacznym jednak stopniu podporządkowane są regułom zaakceptowanym przez państwa członkowskie dla kolejnych perspektyw programowo-budżetowych Wspólnoty. Polityka regionalna to jedna z najważniejszych polityk Wspólnot Europejskich, co znajduje potwierdzenie w wysokości przeznaczanych z budżetu środków finansowych na jej realizację. Zmierza do osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej pomiędzy poszczególnymi regionami UE. Polityka ta ma służyć eliminowaniu dysproporcji w poziomie rozwoju w regionach, z których składają się państwa członkowskie UE. Poziom tych dysproporcji mierzony jest w trzech aspektach: ekonomicznym, społecznym oraz przestrzennym [Churski, 2008, s. 155–166].

Fundusze strukturalne stanowią zasoby finansowe Unii Europejskiej służące realizacji polityki strukturalnej, której nadrzędnym celem jest pomoc słabiej rozwiniętym regionom oraz sektorom gospodarek państw członkowskich, co

w konsekwencji przyczynia się do zmniejszenia dysproporcji w poziomie rozwoju i życia pomiędzy poszczególnymi regionami krajów. W ten sposób następuje wpływ na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE [Wojtaszczyk, 2004, s. 12].

Do 2004 roku Polska korzystała z tzw. pomocy przedakcesyjnej, starających się o członkostwo w Unii Europejskiej. Po wstąpieniu do Unii w maju 2004 r., jako pełnoprawny członek Unii Europejskiej kraj otrzymał możliwości wsparcia na tych samych zasadach co pozostałe państwa członkowskie. Lata 2007–2013 to kolejny okres programowania, w ramach którego Polsce zostało przyznane wsparcie na rozwój poszczególnych regionów i całego kraju, rozwój zasobów ludzkich oraz na zbliżenie poziomu życia ludności w Polsce do standardów europejskich. Dodatkowo, w latach 2007–2013 liczbę funduszy strukturalnych ograniczono z czterech do dwóch – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Fundusz Spójności został utrzymany [*Fundusze...*, 2011].

Oprócz programów centralnych (krajowych) powstało 16 programów regionalnych (RPO), które zastąpiły Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Regionalne Programy Operacyjne natomiast są zarówno zarządzane, jak i wdrażane przez władze samorządowe województwa. Wyjątkowe miejsce w obecnym okresie programowania otrzymały sprawy ochrony środowiska oraz inwestycje w infrastrukturę o charakterze ponadregionalnym. Takie projekty mogą być obecnie dofinansowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ), dzięki któremu wspierane są m.in.: ochrona środowiska, transport, energetyka, kultura, ochrona zdrowia i szkolnictwo wyższe. W latach 2007–2013 zupełnie nowe możliwości wiążą się z realizacją Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW). Środki z tego programu wspomagają rozwój województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego oraz podkarpackiego. Celem Programu jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej. Oznacza to, że każde z pięciu wymienionych województw, oprócz środków przyznanych w ramach programów regionalnych oraz możliwości dofinansowania rozmaitych przedsięwzięć ze środków centralnych, posiada dodatkowe źródło wsparcia – program stworzony specjalnie na rozwój tych terenów. W poprzedniej perspektywie finansowej obowiązywała zasada wielofunduszowości, czyli dopuszczenie, aby w ramach jednego programu operacyjnego dofinansowanie pochodziło z różnych funduszy strukturalnych. Dla uproszczenia administrowania środkami strukturalnymi, wprowadzono zasadę jeden program – jeden fundusz, zgodnie z którą każdy program

operacyjny może być współfinansowany tylko z jednego funduszu strukturalnego. Wyjątkiem od tej reguły jest PO IiŚ, finansowany zarówno z EFRR, jak i z Funduszu Spójności, który nie jest funduszem strukturalnym, lecz stanowi instrument polityki spójności [Fundusze..., 2011].

Na podstawie danych wygenerowanych z Krajowego Systemu Informatycznego w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego od początku uruchomienia programów w skali kraju do 20 listopada br. złożono 199,4 tys. wniosków na całkowitą kwotę dofinansowania 439,3 mld zł. W tym samym okresie podpisano z beneficjentami 62 965 umów o dofinansowanie na kwotę 275,7 mld zł wydatków kwalifikowalnych, w tym dofinansowanie w części UE 190,8 mld zł, co stanowi 71,3% alokacji na lata 2007–2013 [Stan wdrażania..., 2011, s. 1].

Według stanu na 31 października 2011 r. w ramach 16 RPO złożono łącznie 45 215 wniosków o dofinansowanie na kwotę 94,9 mld zł. Do realizacji zatwierdzono 26 348 wniosków, przy czym wydano decyzje w przypadku 23 117 projektów o wartości dofinansowania z UE 51,8 mld zł (72,8% alokacji na lata 2007–13) [Stan wdrażania RPO..., 2011].

OCENA DYNAMIKI NAKŁADÓW INWESTYCYJNYCH W WYBRANYCH GMINACH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

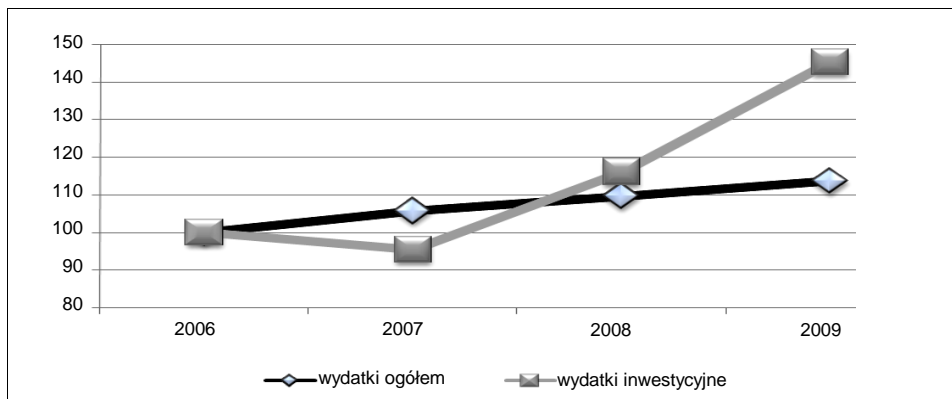
W roku 2009 łączne wydatki budżetów gmin wynosiły 4 671 990,40 tys. zł, zaś wydatki inwestycyjne 1 006 257,30 tys. zł. Analizując kwotę wydatków w latach 2006–2009 stwierdza się, że gminy województwa podkarpackiego systematycznie zwiększają swoje całkowite wydatki, jak również nakłady inwestycyjne (tabela 1).

**Tabela 1. Wydatki budżetów gmin w województwie podkarpackim
w tys. zł**

Lata	Wydatki ogółem	W tym inwestycyjne
2006	3 535 865,70	620 587,30
2007	3 742 241,80	595 514,50
2008	4 109 529,20	691 972,40
2009	4 671 990,40	1 006 257,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponadto analizując stopień dynamiki wydatków ogółem i wydatków inwestycyjnych należy stwierdzić, że w badanym okresie tempo wzrostu nakładów inwestycyjnych przewyższa wzrost wydatków ogółem (wykres 1).

Wykres 1. Dynamika wydatków budżetów gmin w województwie podkarpackim

Źródło: opracowanie własne.

Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jednego mieszkańca lokują województwo podkarpackie na 10. pozycji w skali kraju. Pomimo ciągłej dynamiki wzrostu nakładów inwestycyjnych w województwie trudno jest nadrobić w krótkim okresie czasu zaległości w stosunku do innych regionów kraju.

Do analizy wybrano gminy, które położone są w podobnych warunkach geograficznych, cechują się podobną charakterystyką społeczno-gospodarczą, zlokalizowane są w pobliżu oddziaływania miast, będących siedzibami powiatów. Na podstawie powyższych uwarunkowań do analizy wybrano gminy: Sieniawa, Pruchnik i Wiązownica.

Gmina Sieniawa położona w powiecie przeworskim, jest gminą miejsko-wiejską o charakterze typowo rolniczym, infrastruktura komunalna w gminie jest na dość dobrym poziomie, na terenie gminy zarejestrowanych jest ponad 300 podmiotów gospodarczych, natomiast nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca są niskie i stanowią 34,6% wartości nakładów – przyjmując za 100% wskaźnik dla województwa podkarpackiego.

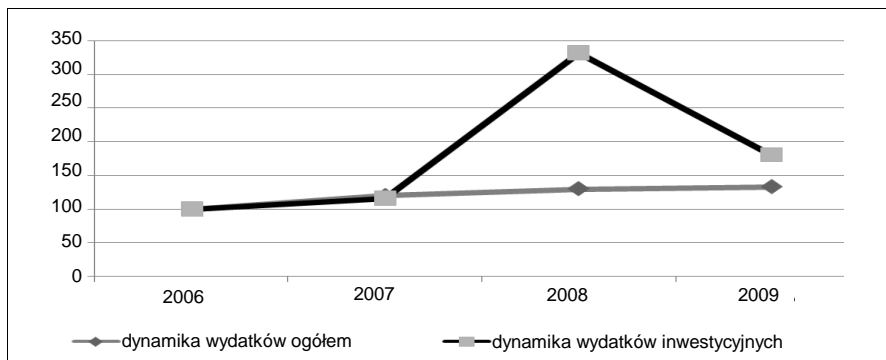
W roku 2006 wydatki ogółem wynosiły 14 mln zł, ich wartość znacznie wzrasta w badanym okresie, aby w roku 2009 ulec podwojeniu. Wydatki inwestycyjne w strukturze wydatków ogółem co roku mają większe znaczenie (tabela 2).

Tabela 2. Wielkość wydatków ogółem i inwestycyjnych w gminie Sieniawa (tys. zł)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Wydatki ogółem	14 015,8	16 864,2	22 009,9	29 369,3
Wydatki inwestycyjne	1 666,9	1 939,6	6 447,4	11 649,8
Udział %	11,9%	11,6%	29,3%	39,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wielkość dynamiki wydatków ogółem oraz inwestycyjnych należy stwierdzić, że wydatki ogółem systematycznie wzrastają, dynamika ich jest umiarkowana, zaś dynamika wydatków inwestycyjnych przybiera na sile szczególnie w latach 2008–2009 (wykres 2).

Wykres 2. Dynamika wydatków w gminie Sieniawa

Źródło: opracowanie własne.

Oceniając strukturę finansowania inwestycji w badanej gminie stwierdzono znaczny udział finansowania przedsięwzięć ze środków unijnych, szczególnie w roku 2009 uwidoczniła się ta cecha, gdzie 45% wydatków na inwestycje stanowiły środki unijne (tabela 3).

Tabela 3. Udział kwoty dofinansowania z UE w wydatkach inwestycyjnych ogółem w gminie Sieniawa

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Wydatki inwestycyjne (tys. zł)	1 666,9	1 939,6	6 447,4	11 649,8
Kwota dofinansowania z UE (tys. zł)	410,1	510,5	96,4	5 253,9
Udział %	24,60%	26,30%	1,50%	45,10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

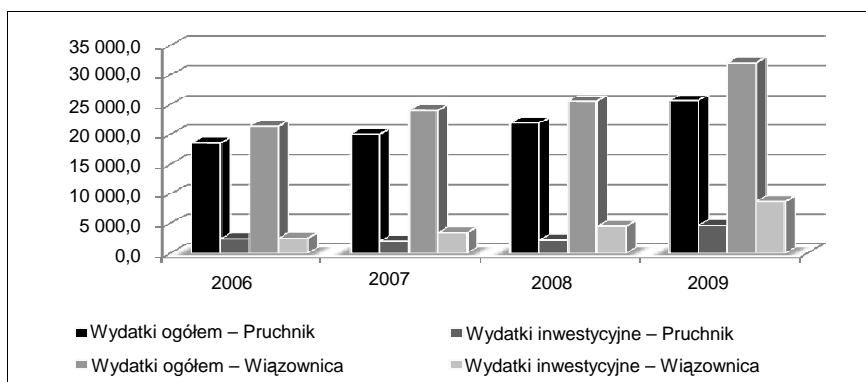
Najważniejsze inwestycje w gminie Sieniawa, które w całości zostały sfinansowane przez środki unijne to: budowa sieci kanalizacji sanitarnej – finansowana wartość 4156 tys. zł oraz przebudowa stacji uzdatniania wody w Sieniawie wartość 872 tys. zł. Powyższe projekty nie mogłyby zostać zrealizowane, gdyby nie pomoc finansowa Unii, świadczy to o efekcie całkowitej dodatkowości.

Gmina Pruchnik położona jest w południowej części powiatu jarosławskiego, jest gminą typowo rolniczą, gdzie dochody większości mieszkańców pochodzą z działalności rolniczej. Infrastruktura komunalna gminy nie jest zadowalająca, istnieją zwłaszcza braki w infrastrukturze kanalizacyjnej.

Gmina Wiązownica położona jest w północnej części powiatu jarosławskiego jest gminą typowo „podmiejską”, w której użytki rolne stanowią blisko 46% powierzchni, zaś lasy 46,8% powierzchni gminy. Infrastruktura techniczna w gminie jest na dobrym poziomie.

Nakłady inwestycyjne w gminie Pruchnik i Wiązownica w przeliczeniu na 1 mieszkańca są niewielkie i stanowią blisko 52% wartości nakładów – przyjmując za 100% wskaźnik dla województwa podkarpackiego.

Wydatki ogółem gminy Pruchnik i Wiązownica kształtują się na podobnym poziomie, z przewagą wydatków w gminie Wiązownica. Podobnie wydatki inwestycyjne, w latach 2006–2007 wynoszą ok. 2 mln zł, natomiast w latach 2008–2009 nakłady na inwestycje znacznie rosną przede wszystkim w gminie Wiązownica (tabela 2).

Wykres 3. Porównanie wydatków ogółem oraz inwestycyjnych w gminie Pruchnik i Wiązownica (tys. zł)

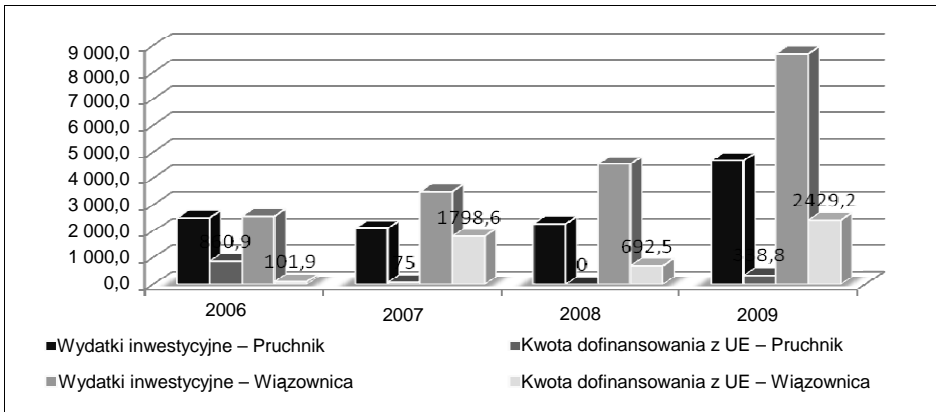
Źródło: opracowanie własne.

Dynamika wydatków inwestycyjnych w porównywanych gminach w badanym okresie jest dodatnia, szczególnie wysoka jest w gminie Wiązownica.

Analizowane gminy korzystają ze środków pomocowych UE w finansowaniu inwestycji, jednak gmina Wiązownica zdecydowanie więcej uzyskała środków pomocowych niż gmina Pruchnik (wykres 4).

Do największych inwestycji gminy Pruchnik należy zaliczyć: – rewitalizację rynku w miejscowości Pruchnik – pozyskano 450 tys. zł ze środków unijnych oraz budowę sieci wodociągowej w miejscowości Jodłówka i Świebodna – pozyskano 383 tys. zł ze środków unijnych.

Natomiast gmina Wiązownica zrealizowała następujące inwestycje współfinansowane przez środki pomocowe: remont i rozbudowa obiektów na terenie Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Radawie – 74% środków pochodzi z funduszy UE, budowa drogi gminnej Radawa – Cetula – 60%, budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Wiązownica – 60%.

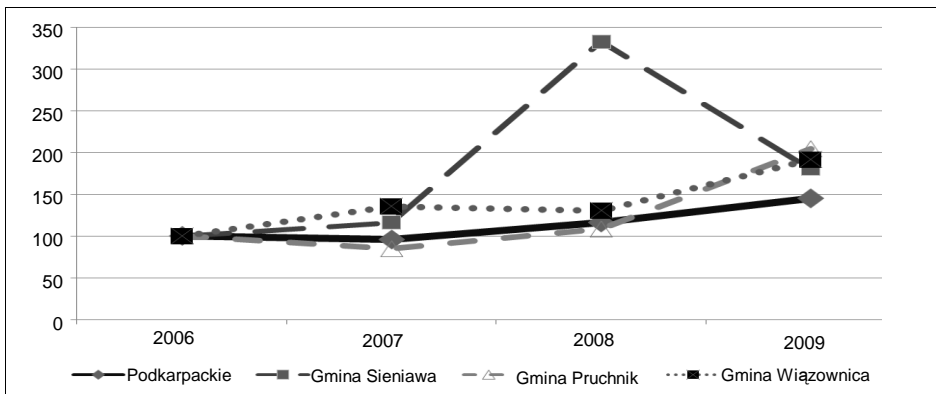

Wykres 4. Porównanie wydatków inwestycyjnych i kwoty dofinansowania z UE w gminie Pruchnik i Wiązownica (tys. zł)

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wybrane inwestycje w gminie Pruchnik i Wiązownica należy zaznaczyć, że bez środków unijnych niemożliwa byłaby ich realizacja.

Na podstawie badań stwierdzono, że dynamika wydatków inwestycyjnych analizowanych gmin w województwie podkarpackim jest dodatnia i systematycznie wzrasta w badanym okresie. Największa dynamika tych wydatków występuje w gminie Sieniawa i znacznie przewyższa wielkość dynamiki do ogółu gmin w skali województwa. Natomiast w gminie Pruchnik stopień wzrostu dynamiki wydatków inwestycyjnych jest niewielki a w latach 2006–2008 jest niższy od wielkości dynamiki w województwie (wykres 5).

Wykres 5. Porównanie dynamiki wydatków inwestycyjnych badanych gmin do województwa podkarpackiego

Źródło: opracowanie własne.

PODSUMOWANIE

Na podstawie przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że:

- w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwo podkarpackie otrzymało od początku trwania Programu 1,4 mld zł,
- gminy zwiększają finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych za pomocą środków unijnych, w badanym okresie wybrane gminy pozyskały środki na kwotę 12,6 mln zł,
- w analizowanych gminach występuje efekt całkowitej dodatkowości, polegający na realizacji inwestycji, w których głównym źródłem finansowania są fundusze unijne,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej stwarza możliwości dostępu do środków pieniężnych poprzez fundusze strukturalne i RPO,
- pozyskiwanie wsparcia finansowego ze środków UE przez gminy wiąże się z koniecznością opracowania szczegółowych wniosków, spełniających określone wymagania dla poszczególnych programów,
- realizowane przedsięwzięcia inwestycyjne przede wszystkim uzupełniają tzw. lukę infrastrukturalną w postaci budowy infrastruktury wodno-ściekowej, oczyszczalni ścieków, budowy i modernizacji dróg.
- ponadto realizowane są przez gminy zadania rozwoju infrastruktury oświatowej i sportowej,
- należy wziąć pod uwagę fakt, że skala potrzeb inwestycyjnych jest duża, zaś ich realizacja wymaga okresu najbliższych kilkunastu lat,
- innym problemem polskich gmin jest zwiększenie własnego potencjału finansowego, poprzez generowanie środków własnych z infrastruktury gminnej,
- wzrost wolumenu inwestycji pociąga za sobą znaczne obciążenia budżetu w kolejnych okresach,
- występują również zagrożenia w postaci stale rosnących cen środków inwestycyjnych, niestabilnych kursów walut, zmiennej sytuacji mikro i makroekonomicznej.

LITERATURA

- Brol R., 1998, *Zarządzanie rozwojem lokalnym. Definicje, cele, zasady i procedury* [w:] *Zarządzanie rozwojem lokalnym. Studium przypadków*, Wyd. AE, Wrocław.
- Brol R., 1996, *Rozwój lokalny – nowa logika rozwoju gospodarczego* [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i praktyce*, Wrocław.

- Churski P., 2008, *Przemiany polskiej polityki regionalnej po akcesji do UE. Europejskie uwarunkowania – krajowe konsekwencje*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Grosse T.G., 2004, *Polityka regionalna Unii Europejskiej. Przykład Grecji, Włoch, Irlandii i Polski*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl> 2011.
- Kosek-Wojnar M., Surówka K., 2007, *Podstawy finansów samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kosiedowski W. (red.), 2005, *Samorząd terytorialny w procesie rozwoju regionalnego i lokalnego*, Dom Organizatora, Toruń.
- Parysek J.J., 1995, *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym*, Wyd. KPZK PAN, Warszawa.
- Parysek J.J., 2001, *Podstawy gospodarki lokalnej*. Wyd. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań.
- Patrzalek L., 1996, *Funkcje ekonomiczne samorządu terytorialnego okresie transformacji systemowej w Polsce*, Wyd. AE, Wrocław.
- Purgat A., Reszel R., 1997, *Zarządzanie gminą w teorii i praktyce. Poradnik*, Wyd. Zachodnie Centrum Organizacji, Warszawa–Poznań–Zielona Góra.
- Stan wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych realizowanych w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007–2013* (stan na dzień 20.11.2011), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Stan wdrażania Regionalnych Programów Operacyjnych 2007–2013* (stan na dzień 31.10.2011), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Strategia rozwoju kraju 2007–2015*, 2006, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Swianiewicz P., 1996, *Zróżnicowanie polityk finansowych władz lokalnych*, Wyd. IBnGR, Warszawa.
- Trojanecki M., 1994, *Oddziaływanie władzy lokalnej na efektywność przedsięwzięć inwestycyjnych*. Wyd. AE, Zeszyty Naukowe nr 137, Poznań.
- Winiarski B., 2000, *Polityka gospodarcza*, Wyd. 2, PWN, Warszawa.

Streszczenie

Inwestycje realizowane na poziomie lokalnym przez gminy mają ogromne znaczenie dla społeczności lokalnej. Wolumen przedsięwzięć inwestycyjnych jest uzależniony od możliwości pozyskania odpowiedniej wielkości nakładów finansowych niezbędnych do ich realizacji. Członkostwo w Unii Europejskiej umożliwia obecnie pozyskanie przez samorządy terytorialne środków na finansowanie lokalnych inwestycji. Celem opracowania jest przedstawienie dynamiki inwestycji na podstawie wybranych gmin województwa podkarpackiego oraz określenie stopnia finansowania inwestycji ze środków UE w tych gminach. Na podstawie badań stwierdzono, że analizowane gminy systematycznie zwiększają środki finansowe na inwestycje, ponadto gminy powiększają finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych za pomocą środków unijnych. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej stwarza możliwości dostępu do środków pieniężnych poprzez fundusze strukturalne i Regionalne Programy Operacyjne.

**Dynamics of Investment Financing in Selected Communes
of the Podkarpackie Province***Summary*

The investments realized by communes on the local level are of a great importance to the local society. The volume of investment undertakings depends on the possibilities to gain a proper number of financial resources necessary for their realization. The membership in the European Union enables the local authorities now to gain resources for financing the local investments. The aim of this study is to present the development of the investments in the selected communes of the Podkarpackie Province and to determine to what extent the investments in these communes are financed from the EU resources. On the basis of the research carried out, it has been determined that the analyzed communes systematically increase the financial resources for investments and, moreover, that the part of resources for investment financing obtained by the communes from the EU also increases. The membership of Poland in the European Union creates opportunities to access financial means through the structural funds and the Regional Operational Programs.